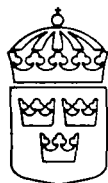

Kulturutskottets betänkande

1987/88:5

om Sveriges Radios filmarkiv

KrU
1987/88:5

Motionen

1986/87:Kr259 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utreda hur arkivmaterial i Sveriges Radios filmarkiv till rimliga kostnader skall kunna användas av olika grupper i samhället.

Motionären tar upp möjligheterna att få tillgång till och utnyttja det material som finns i filmarkivet hos Sveriges Radio (SR). Hon hävdar att kulturella föreningar och institutioner tidigare kunde få kopior av s.k. kulturfilm genom SR:s multimediearkiv. Sådana kopior erhöles för ett relativt överkomligt pris. Genom omorganisation av SR:s arkivverksamhet har enligt motionären multimediearkivet upphört, och helt nya regler gäller för att få tillgång till inspelad film.

Motionären anser att i motsats till vad som gäller för tryckt information och bilder möjligheterna att få tag i filmer i dag är obefintliga med hänsyn till det pris som SR begär för sitt material.

I motionen anfördes att det borde vara självklart att kulturorganisationer, hembygdskare, folkbibliotek och andra som arbetar med dokumentation om gångna tider hade tillgång till all sådan film som någon gång visats offentligt. SR som är ett monopolföretag med publicservice-ambitioner bör prissätta verksamheten så att den täcker kostnaderna.

Remissyttrande

Sveriges Television AB (SVT) har yttrat sig över motionen. I sitt yttrande anför SVT att det i motionen angivna priset om 2 000 kr. per spelminut inte är ett försäljningspris per minut film utan en licenskostnad per använd spelminut. SVT påpekar att SVT Arkivförsäljningen säljer visningsrätter för delar av program till externa producenter som inte kan eller vill spela in film själva. Beroende på användningsområde betalar man per använd spelminut i en skala från 2 000 till 10 000 kr. Vidare framhåller SVT att kunden kan få 20 till 30 minuters material, som det tar Arkivförsäljningen dagar att leta fram, men där endast några sekunder sedan används.

I yttrandet påpekas att SVT Arkivförsäljningens prissättning överensstämmer med vad som tillämpas inom liknande företag nationellt och internationellt.

SVT Arkivförsäljningen har enligt yttrandet i vissa fall levererat material till hembygdskommuner där totalkostnaden för ett helt program om 10 till 45

minuter uppgått till mellan 2 000 och 5 000 kr.

KrU 1987/88:5

SVT erinrar även om att SVT:s filmarkiv håller på att datoriseras. Allt material för tiden fram till 1974 ligger på en manuell kortkatalog, som i dag ej går att datorisera till rimliga kostnader. Det är ur detta material som hembygdsföreningar och privatpersoner oftast söker sitt material. Detta medför manuell sökning, framplockning, bildkontroll, kopiering och eventuell renovering.

Uppllysningar i anslutning till motionen

Frågan om sidoaktiviteter till Sveriges Radios sändningsverksamhet

I proposition 1985/86:99 om Sveriges Radios verksamhet m.m. föreslogs att riksdagen skulle godkänna att det i avtalet med Sveriges Radio för den avtalsperiod som började vid halvårsskiftet förra året skulle föreskrivas att sidoaktiviteter till sändningsverksamheten skall vara självbärande. Föredragande statsrådet uttalade (s. 70) bl.a. följande:

Enligt min mening är det värdefullt om de etersända programmen i viss utsträckning kan spridas även i andra former. Programbolagen bör emellertid inte engagera sig i projekt som kan medföra risk för förluster som måste täckas med avgiftsmedel. Liksom andra sidoaktiviteter, t.ex. förlagsverksamhet och utgivning av fonogram, bör distributionen av program i andra former än via etersändning vara självbärande.

Riksdagen godkände på utskottets förslag (KrU 1985/86:21) propositionen i denna del.

Sveriges televisions arkiv för TV

I betänkandet (SOU 1987:51) Ljud och bild för eftervärlden lämnas en redogörelse för arkivet för TV vid Sveriges Television (SVT). Av denna redogörelse framgår bl.a. följande.

En organiserad arkivfunktion för televisionsmaterial tillkom redan år 1958. TV-arkivet är för närvarande en avdelning under teknikenheten inom SVT. Personalstyrkan uppgår till 39,5 heltidstjänster och arkivet har årliga kostnader på ca 8,5 milj. kr. TV-arkivet är organiserat i en expedition, en katalogsektion, ett bildarkiv samt en försäljningsfunktion.

Avdelningens huvuduppgifter är att för televisionens bruk:

- insamla, katalogisera och vårda film, ljudband, textband samt katalogisera videoband och stillbilder
- övervaka och informera om materialets skötsel och handhavande
- ombesörja lån ur samlingarna och lämna hjälp vid materialets utnyttjande
- bevaka att gällande upphovsrättsliga bestämmelser efterföljs
- ombesörja viss försäljning och kopiering av programmaterial.

För insamling, förvaring och vård av videoband svarar en annan avdelning inom den tekniska enheten.

Den årliga accessionen utgörs av 750 000 meter 16 mm film, omräknat i

speltid motsvarar det ca 500 timmar. Därtill kommer 1 200 band, motsvarande ca 1 300 timmar. Det bevarade film- och videomaterialet överlappar delvis varandra. Det är därför svårt att bestämt ange hur stor del av TV-produktionen som löpande sparas i TV-arkivet.

Sedan den 1 januari 1984 bandas för arkivets för ljud och bild (ALB) räkning samtliga svenska program på entumsband (BCN-band), inspelade med halva hastigheten. Dessa band är, med undantag för påkostade musikproduktioner, av återutsändningsbar kvalitet och SVT har rättighet att använda dem för programändamål.

Det är praktiskt taget uteslutande den inhemska produktionen som bevaras i TV-arkivet. Endast i undantagsfall kan utländska program arkiveras. Det föreligger inte någon statistik, ur vilken man kan utläsa hur stor del av SVT:s programutbud som arkiveras.

TV-arkivet har också förvärvat äldre filmsamlingar som har bedömts vara av intresse för programändamål. Så inköptes t.ex. år 1974 SF:s hela journal- och kortfilmsarkiv.

En stor del av TV-arkivets resurser har satsats på katalogisering av framför allt filmmaterialet. Då en huvuduppgift för TV-arkivet är att fungera som bildkälla för TV-produktionen, krävs en utförlig och mångfassetterad katalog. År 1974 infördes ett datorbaserat katalogsystem (C04). Dessförinnan hade katalogen framställts manuellt som en konventionell kortkatalog.

Inom SVT finns en arkivkommitté för TV-inspelningar.

Utredningsförslag

Ljud- och bildbevarandekommittén har i det i föregående avsnitt nämnda betänkandet (SOU 1987:51) Ljud och bild för eftervärlden lagt fram förslag om leveranspliktens omfattning och utformning för de olika medierna. Huvudprincipen i förslagen är att alla offentliggjorda ljud- och bildupptagningar skall omfattas av leveransplikt, för fonogram dock bara för i Sverige framställda upplagor över 50 exemplar och för videogram för upplagor över 10 exemplar. För vissa medier föreslås att ett urvalsförfarande skall tillämpas. Härutöver är det angeläget menar kommittén att arkivet för ljud och bild (ALB) disponerar resurser för att kunna förvärva sådant material som faller utanför pliktleveranslagen men som ändå är av intresse att bevara för eftervärlden. Sådana förvärv förutsätter givetvis samtycke från dem som har upphovsrätt till verken. Dessa ljud- och bildupptagningar kan sammanfattas i tre kategorier: 1) fonogram och videogram vars upplaga understiger den stipulerade exemplarsgränsen, 2) professionellt producerade ljud- och bildproduktioner som endast är tänkta att nå en begränsad krets, t.ex. inom företag eller en organisation, samt 3) ljud- och bildupptagningar som producerats för att dokumentera en företeelse eller ett evenemang som t.ex. en teaterföreställning.

I betänkandet anføres vidare följande:

Den gällande pliktexemplarslagen omfattar ljud- och bildupptagningar som producerats/sänts efter den 1 januari 1979. Men det finns mängder av intressant material som tillkommit tidigare och alltså inte varit leveranspliktigt. Det är viktigt att det finns resurser för att rekvirera och arkivera också

sådant äldre material, vilket inte nödvändigt alltid måste ske hos ALB.

I utredningsuppdraget ingår att pröva om ALBs samlingar kan utnyttjas för andra ändamål än forskning. Kommittén har därför prövat om det är möjligt och lämpligt att göra arkivmaterialet tillgängligt också för andra intressenter. I princip anser kommittén att det arkiverade materialet borde vara tillgängligt också för andra ändamål än sådana som kan definieras som forskning.

Genom de kontakter som kommittén haft med olika företrädare för upphovsrättshavare har en sådan utvidgning av tillhandahållandet emellertid mött starka invändningar. Den nuvarande ordningen är allmänt accepterad, och de flesta seriösa användarna har fått sina krav tillgodosedda. Önskemål från t.ex. allmänheten om att få tillgång till samlingarna är av ringa omfattning. Det är därför inte motiverat att nu föreslå några ändrade regler för tillhandahållande av material ur ALBs samlingar.

Utskottet

Den prissättning som Sveriges Television AB:s TV-arkiv tillämpar vid försäljning av filmmaterial kritiserar i motion Kr259 (m). Motionären föreslår en utredning av frågan om hur arkivmaterial i TV-arkivet till rimliga kostnader skall kunna användas av olika grupper i samhället.

Sveriges Television lämnar i remissyttrande över motionen en redogörelse för de prissättningsprinciper som tillämpas vid försäljning av kopior av material som finns i TV-arkivet. Priset som varierar från 2 000 till 10 000 kr. per spelminut avser huvudsakligen visningsrätt för delar av program och är relaterat till användningsområdet. Det högsta priset tas ut då köpet innefattar världs rättigheter för visning i alla medier. För köp av material som är avsett att ingå i utbildnings- eller informationsfilmer är grundpriset 2 000 kr. per spelminut. Hembygdsföreningar och museer efterfrågar i regel delar av program för ett mera begränsat användningsområde eller för dokumentation. I dessa fall tillämpas inte de redovisade prissättningsprinciperna, utan TV-arkivets försäljningsenhet tar ut ett till beställaren anpassat pris.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet erinra om att statsmakternas beslut år 1986 rörande Sveriges Radios verksamhet bl.a. syftade till att i organisatoriskt avseende stärka koncernens integritet och att avlasta regering och riksdag en del beslut rörande verksamheten (prop. 1985/86:99, KrU 1985/86:21, rskr. 1985/86:343). Enligt 1986 års beslut skall sidoaktiviteter till sändningsverksamheten vara självbärande.

Det ankommer alltså på SVT att vid försäljning av material från TV-arkivet liksom när det gäller övriga sidoaktiviteter uppfylla detta åliggande.

Utskottet vill vidare erinra om att enligt det avtal som träffats mellan staten och moderbolaget i Sveriges Radio-koncernen skall bolaget svara för att koncernen som helhet bedriver och utvecklar verksamheten rationellt och iakttar god hushållning med tillgängliga medel.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr259.

Stockholm den 10 november 1987

På kulturutskottets vägnar

Ing-Marie Hansson

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Maud Björnemalm (s), Margareta Fogelberg (fp), Håkan Stjernlöf (m), Björn Ericson (s) och Stina Gustavsson (c).

Särskilt yttrande

Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anför:

Yttrandet från Sveriges Television visar inte klart vilka debiteringsprinciper som används gentemot ideella organisationer och andra betalningssvaga användare av arkivet. Det finns därför anledning att även fortsättningsvis uppmärksamt följa prissättningen och företagets beredvillighet att ställa material till förfogande till rimliga kostnader.

...the first of these is the fact that the ...

...the second is the fact that the ...

...the third is the fact that the ...

...the fourth is the fact that the ...

...the fifth is the fact that the ...

...the sixth is the fact that the ...

...the seventh is the fact that the ...

...the eighth is the fact that the ...

...the ninth is the fact that the ...

...the tenth is the fact that the ...

...the eleventh is the fact that the ...

...the twelfth is the fact that the ...

...the thirteenth is the fact that the ...